

seringenkwckers, nam de onverkochte seringentakken tegen een bepaald bedrag over en draaide ze door – maar ter gelegenheid van het Kerstfeest werden grote hoeveelheden ter beschikking gesteld van ziekenhuizen ('in het bijzonder voor de patiënten die weinig of geen bezoek plegen te ontvangen') alsmede van tehuizen voor ouden van dagen.¹

De veehouders konden, als de landbouwers, hun bedrijf op de vooroorlogse basis voortzetten. Wel werd al in die vroege periode het z.g. scheuren van grasland bevorderd: één ha bouwland leverde voor de voedselproductie meer calorieën op dan één ha grasland. Verhoudingsgewijs waren de producten van de zuivel luxe-producten. Dat gold nog sterker voor de eieren en het varkensvlees: om de kippen en varkens te voeren placht ons land vóór de oorlog enorme hoeveelheden maïs, oliezaden voor veekoeken en met die zaden gefabriceerde veekoeken te importeren: een import van 800 000 ton aan maïs en van 600 000 ton aan veekoeken en oliezaden voor veekoeken was vrij normaal.² De scheepsruimte die voor die aanvoeren nodig was, kon beter gebruikt worden voor voedsel dat direct door de mens geconsumeerd werd. Dr. Hirschfeld en de directeur-generaal van de voedselvoorziening, ir. S. L. Louwes, waren zich sinds geruime tijd bewust geweest dat, kwam het weer tot oorlog, de kippenstapel goeddeels opgeruimd zou moeten worden: een productie van bijna twee-en-een-half miljard eieren als in '39 (waarvan meer dan 55% geëxporteerd werd)³ was in oorlogstijd niet vol te houden. Begin september '39 werd de gehele pluimveestapel geïnventariseerd, laat in de herfst werd het aantal hoenders waarvoor elke kippenhouder nog rantsoenen kreeg, tot 80% van het inventarisatie-aantal verlaagd⁴, begin januari werd het 60%.⁵ De eierenproductie bleef met dat al groot genoeg om de binnenlandse vraag op te vangen.

Dat gold in het algemeen: er deed zich in de neutraliteitsperiode geen enkel tekort aan voedsel of aan andere eerste levensbehoeften voor. Dat vormde, oppervlakkig gezien, een ietwat vreemd contrast met het feit dat de overheid een straf-georganiseerd distributie-apparaat in het leven geroepen had. In Den Haag was een groot Centraal Distributiekantoor opgericht, voorzien van een moderne mechanische apparatuur, het land was in 479 distributiekringen ingedeeld, vier distributie-inspecties waren ingesteld en de ruim duizend gemeenten hadden, in de eerste plaats voor het uitdelen van bonnen,

¹ A.v., p. 36. ² M. J. L. Dols en D. J. A. M. van Arcken: 'De voedselvoorziening in Nederland tijdens en onmiddellijk na de tweede wereldoorlog 1940-1945', *Voeding*, VI (1946), no. 7, p. 194. ³ A.v., p. 195. ⁴ *Nota econom. verded. I*, p. 43.

⁵ *Nota econom. verded. III*, p. 35.